

stavebních památek. V Muzeu Chodska v Domažlicích je uloženo několik fondů plánové dokumentace, které zachycují dnes již zaniklé špýcharové domy, např. čp. 46 ve Stráži u Domažlic nebo Újezd u Domažlic čp. 33. V obou případech šlo o stavby trojdílné dispozice.¹¹

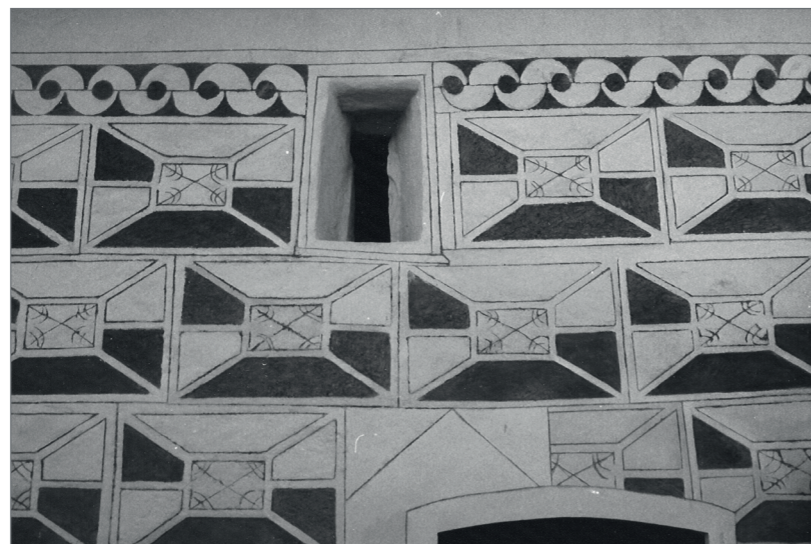
Na území Plzeňského kraje není Chodsko jediným regionem, kde se se špýcharovým domem můžeme v terénu dodnes setkat. Příkladem může být ves Dobršín u Sušice,¹² kde ve dvoře čp. 9 dosud stojí zděné stavení v čele se světnicí, uprostřed se síní a blokem černé kuchyně a vzadu (v hloubce dvora) se zděným patrovým špýcharem. Přízemí sýpky přístupné ze síně je sklenuté mohutnou valenou klenbou s výsečemi. Stavba vznikla nejpozději v 18. století, starší původ (především sýpkové části) však vyloučit nelze. Přední díl se světnicí je mladšího původu a mohl být v minulosti původně roubený. Další ze špýcharových domů dochovaných na Klatovsku stojí v Nezdicích na Šumavě. Má čp. 1 a je trojdílné dispozice. Přední (severovýchodní) část se světnicí navazuje od severovýchodu na střední díl se síní. Na ten od jihozápadu navazuje patrová sýpková

¹¹ Archivní plánová dokumentace památek lidového stavitelství, uložená dnes ve fondech Muzea Chodska v Domažlicích, pochází od mnoha autorů. Patřili mezi ně např. A. Procházka nebo V. Kohout.

¹² Dobršín u Sušice je v písemných pramenech připomínán poprvé k roku 1372. K roku 1837 stálo po obvodu návsi přibližně obdélného tvaru asi 14 usedlostí v čele s domy vysazenými jak ve štítové, tak okapové orientaci. Domy v čele dvorů byly nespalné, spalné (bezpochyby roubené) byly stodoly ležící v hloubce usedlostí při vnějším obvodu vsi (podle czuk.gov.cz/geoportál/archiválie/Dobršín/indikační skica).

Nezdice na Šumavě, špýcharový dům čp. 1, pohled ze zahrady na sýpku, střední a přední díl stavení (foto Karel Foud 1994, archiv Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Plzni).

Nezdice na Šumavě, špýcharový dům čp. 1, pohled na fasádu sýpky pokrytou renesančním sgrafitem z období kolem poloviny 16. století (foto Karel Foud 1996, archiv Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Plzni).

část. Fasáda sýpky je dodnes opatřena renesančním sgrafitem z období kolem poloviny 16. století. Sgrafito s motivem psaníček a „věčné“ vlnky bylo již v 90. letech 20. století restaurováno.

Domy špýcharového typu jsou vzácnou ukázkou rozmanitosti historického lidového domovního fondu, patřícího do skupiny památek lidové stavební kultury. Přestože se otázku pevnostní funkce sýpek (špýcharových domů) na Chodsku nepodařilo dosud uspokojivě objasnit, jsou dochované domy přinejmenším neodmyslitelnou součástí pozoruhodného chodského folkloru.

CHODSKÉ DOBRÉ VODY

Luděk Krčmář

„Žádná snad země na světě není tak mnohými prameny léčivých vod obdařena, jako drahá vlast naše, která i na přírodní krásy je tak bohata. Český lid záhy dovedl oceniti tu neskonalou dobrotivost milostivého nebe as léčivou sílu pramenů a lesních studánek, které většinou „Dobrou Vodou“ zvala proto některé z nich i označil svatými obrázky a svatyněmi a na důkaz upřímné vděčnosti i k nim putoval.“ (Julius Košnář).¹

Mezi nejznámější Dobré Vody u nás, ze kterých se staly svou proslulou vodou a zbožnou vírou věhlasná poutní místa či místa zvláštní zbožnosti, patří v blízkosti Chodska například Dobrá Voda u Českých Budějovic, Dobrá Voda u Hartmanic či Dobrá Voda u Březnice. Velké množství poutních míst a míst zvláštní zbožnosti je spojováno s léčivými a zázračnými prameny. Na Domažlicku jmenujme například Horšovský Týn se svou zaniklou kaplí Panny Marie Lurdské a dnes již neexistujícím pramenem, zaniklou kaplí se zázračným pramenem nad Hostouní, Milavče se svou proslulou svatovojtěšskou studánkou, zaniklou kaplí sv. Josefa s pramenem u Prapořiště (která zásobovala svou vodou Tanaberk), zaniklou studánku u kostela sv. Anny u Horšovského Týna, studánku ve Svaté Barboře u Všekar či svatovojtěšský pramen u zaniklé kaple sv. Vojtěcha nad Klenčím pod Čerchovem.²

Významným fenoménem mezi nimi jsou chodské Dobré Vody, jejichž výjimečnosti si všimnul již Jindřich Šimon Baar, který je krásně popisuje.³

Chodské Dobré Vody jsou také bytostně spjaty s mariánskou úctou, přesněji s úctou k Panně Marii Pomocné (Pasovské), Panně Marii Bolestné a Panně Marii Lurdské. V časopise Vlast o kultu a úctě stojí: *„Kult a úcta mariánská byla a jest jedním z mohutných pilířů pravověrnosti našeho Chodska. Pod mocnou Její ochranu utíkali se povždy se všemi svými žaly, bolestmi a starostmi v rodině i hospo-*

¹ Julius KOŠNÁŘ, *Poutnická místa a památné svatyně v Čechách*, Praha 1903, s. 489.

² Blíže Luděk KRČMÁŘ, *Poutní místa a místa zvláštní zbožnosti na Domažlicku*, Domažlice 2019, s. 35–37, 46, 64–65, 82, 90–94, 95, 98–100, 101–102.

³ Jindřich Šimon BAAR, *Chodské písně a pohádky*, Praha 1976, s. 369–370.

dářství – nejkrásnější oltář v chrámu Páně byl a jest vždy zaručeně mariánský, v chrámu přírody tryskající prameny „dobré vody“ byly tu také postaveny pod ochranu Matičky Boží, Marie Panny.“⁴

Mezi nejmladší poutní místa Domažlicka a Chodska patří **Dobrá Voda u Draženova** (německy nazývaná Gutwasser) s kaplí Panny Marie Pomocné (dříve též nazývaná kaple Naší Milé Paní nad pramenem), která je zmiňována ve všech základních soupisech úcty k Panně Marii Pasovské (Pomocné) a zároveň v dalších základních výběrových soupisech poutních míst v Čechách, kde je jí věnován poměrně velký prostor.⁵ Je bytostně spjata se zdejší studánkou, která údajně přinášela lidem zdraví. I ta je popisována v základní encyklopedické literatuře o studánkách a pramenech v Čechách.⁶

Podle místní pověsti byl zdejší vodou poprvé uzdraven jistý domkář z Draženova, který trpěl nezhojitelným neduhem. Očekával již smrt a ve své zbožnosti často utíkal v mysl k Panně Marii. Jedné noci se mu zdálo, že má vodu ze studánky používat proti svému neduhu. Po krátké době se mu ulevilo. Rozradostněn svým neočekávaným uzdravením veřejně vyznával, že této Boží pomoci se mu dostalo na přímluvu Panny Marie. Z vděčnosti zde pak nechal zhotovit obraz Panny Marie a zavěsit ho blízko studánky. Jeho příkladu pak následovala řada poutníků a mariánských ctitelů, kteří sem chodili v stále větších zástupech zvláště v neděli a o svátcích, zejména pak v letních měsících.

⁴ Dr. V. M., *Panynka Marijá hu nás na Chocku*, Vlast, roč. 55, č. 5, 1941, s. 197–199.

⁵ Helena KOUTECKÁ, *Stručný místopis mariánské úcty v Čechách a na Moravě*, Praha 1992, s. 71; Zdeněk BOHÁČ a kolektiv, *Poutní místa v Čechách*, Praha 1995, s. 210–211; Vítězslav ŠTAJNOCHR, *Panna Maria Dívotvůrkyně*, Uherské Hradiště 2000, s. 243; Irena DIBELKOVÁ a kolektiv, *Poutní místa v Čechách*, Praha 2004, s. 111; Michal BAŘINKA, *Poutní místa Česka 2. díl – Plzeňský kraj, Jihočeský kraj, Kraj Vysočina, Pardubický kraj*, Svinařice 2024, s. 12–14.

⁶ Stanislav BURACHOVIČ – Stanislav WIESER, *Encyklopedie lázní a léčivých pramenů v Čechách na Moravě a ve Slezsku*, Praha, 2001, s. 57–58; P. KOVAŘÍK, *Studánky a prameny*, s. 73–74.

Častěji se uvádí, že její vodou byl jako první uzdraven na počátku 19. století cestář Otilinger ze Ždánova, který si v ní omyl do té doby zraněnou a nehojící se nohu. Z vděčnosti zde pak nechal postavit dřevěný kříž.⁷

Zanedlouho zde nechala draženovská obec vybudovat dřevěnou kapličku Panny Marie (prostá dřevěná, ze všech stran přístupná kaple, které se říkalo „klobouk“). Farní kronika zaznamenala, že výstavby kapličky se ujal Jan Hána z Draženova.⁸ Jinde se uvádí, že vznikla již okolo roku 1800, jinde od nepaměti. Kaple byla plná prostých votivních darů (obrázků, sošek, papírových květin, svíček). Popularita místa roychle narůstala, poutníci přicházeli i z německých obcí. Největší zásluhu na tom měla tehdejší doba národního obrození, která podporovala sebevědomí a dávné tradice Chodů. Dalším důvodem byla i absence poutního místa na Horním Chodsku, které na rozdíl od Dolního Chodska (Dobrá Voda u Pocinovic), zatím žádné poutní místo nemělo.⁹ V letech 1880–1881 (jinde se uvádí 1882–1883) byla postavena vedle studánky zděná mešní kaple s věžičkou a nikou nad vchodem, a to podle návrhu p. Topinky. Slavnostně vysvěcena byla v září 1881 klenečským farářem Josefem Vondruškou.¹⁰

7 Výběrově SOKA Domažlice, f. Farní úřad (dále FÚ) Klenčí pod Čerchovem, kronika 1737–1943; P. KOVAŘÍK, *Studánky a prameny*, s. 73–74; Luděk KRČMÁŘ, *Mariánské poutní místo Chodska leží u Draženova*, Plzeňský deník, 5. 10. 2002, příloha Čtení na víkend, s. I; Jan VOGELTANZ, *Historie Draženova*, <http://www.drazenov.cz/informace-o-obci/historie/> (3. 12. 2008); Petr KOKAISL – Pavla KOKAISLOVÁ, *Kostely a kaple v domažlickém okrese*, Praha 2009, s. 27; ANONYM, *Blízké okolí*, <https://www.drazenov.cz/obec/blizke-okoli/>, 2013 (30. 9. 2025); L. KRČMÁŘ, *Poutní místa Domažlicku*, s. 16; M. BAŘINKA, *Poutní místa*, s. 12.

8 SOKA Domažlice, f. FÚ Klenčí p. Č., kronika, 1737–1943, fol. 18.

9 Jindřich Šimon BAAR – František TEPLÝ, *Klenčí. Městečko na Chodsku*, Praha 1909, s. 216; Zdeněk PROCHÁZKA, *Nejvýznamnější poutní místa Domažlicka*, Domažlice 1992; Zdeněk PROCHÁZKA, *Domažlicko a Kdyňsko*, Domažlice 1996, s. 29; L. KRČMÁŘ, *Mariánské poutní místo*, s. I; P. KOKAISL – P. KOKAISLOVÁ, *Kostely a kaple*, s. 27; L. KRČMÁŘ, *Poutní místa*, s. 16.

10 Výběrově J. Š. BAAR – F. TEPLÝ, *Klenčí*, s. 216; Z. PROCHÁZKA, *Nejvýznamnější*; L. KRČMÁŘ, *Mariánské poutní*, s. I; J. VOGELTANZ, *Historie Draženova*; L. KRČMÁŘ, *Poutní místa Domažlicku*, s. 16–17.

Podle některých autorů stará dřevěná kaple vyhořela již v polovině 19. století. K tomu se váže pověst, že jedna žena z Petrovic při loučení s mužem, jenž odcházel do Bavorska, prostrčila oknem do kaple hořící svíčku za manželův šťastný návrat a tato svíčka způsobila požár. Jinde se uvádí, že ji kdosi zapálil, když zde ukradl pokladničku.¹¹

Studánka pak opět získala nový „klobouk“, který je zachycen na historických fotografiích z počátku 20. století jako nakloněná rozpadající se stavba vedle zděné kaple. Nová kaple byla několikrát vykradena. O ne zcela horlivé zbožnosti Chodů z bližšího okolí svědčí skutečnost, že sedláci protestovali už proti její výstavbě. Důvodem bylo to, že jim poutníci a procesí, která ke studánce přicházela, ničí pole a louky.¹²

Zděná kaple při pramenu však již zakrátko nestačila přílivu poutníků a začaly se u ní projevat i statické poruchy kvůli vlhkosti, a tak bylo přistoupeno k výstavbě nové prostornější stavby na návrší nad starou kaplí a pramenem. Na stavbu se ještě před jejím počátkem vybralo 2000 zlatých, ale z těchto peněz byla nakonec opravena kaple sv. Kolomana ve Ždánově. Posléze byla ve sbírkách z darů věřících vybrána další částka a 5. října 1898 byl položen její základní kámen. Centrální stavba na půdorysu krátkoramenného kříže s architekturou tvořenou směsicí historizujících slohů začala sloužit poutníkům již v roce 1900 a 22. července 1900 byla za velké účasti lidu vysvěcena. Stavba kaple stála celkem 12 086,83 korun (jinde 2202 zlatých). Zvláště v letních měsících se zde konaly poutní mše velmi často. Poutníci přicházeli i z německých obcí. Patronát nad novou kaplí převzala obec Draženov. Kapli vyprojektoval plzeňský architekt Alois Čenský, vystavěl zednický mistr Jakub Knopf z Klenčí pod Čerchovem a hlavní milostný mariánský obraz pro ni namaloval Jaroslav Špillar, malíř Chodska, který údajně vtiskl světici podobu své manželky. Je uctívána poutníky jako tzv. Chodská Madona a posléze se stala vyhledávaným námětem barvotisko-

11 J. Š. BAAR – F. TEPLÝ, *Klenčí*, s. 216; Výběrově P. KOVAŘÍK, *Studánky a prameny*, s. 74; J. VOGELTANZ, *Historie Draženova*; ANONYM, *Blízké okolí*; L. KRČMÁŘ, *Poutní místa Domažlicku*, s. 17.

12 Výběrově Státní okresní archiv Domažlice, f. FÚ Klenčí, kronika 1737–1943, Z. PROCHÁZKA, *Domažlicko a Kdyňsko*, s. 29; J. VOGELTANZ, *Historie Draženova*; L. KRČMÁŘ, *Poutní místa Domažlicku*, s. 17.

vých obrázků.¹³ Též se jí říká Matka Boží Pomocná, po ikonografické stránce se však jedná o velmi nepřesnou verzi pasovského originálu.¹⁴ Napravo od oltáře se dnes nalézá mezi dvěma sloupy stolek se soškou Panny Marie Fatimské a nad ní je na zdi pověšen původní obraz Panny Marie Pomocné ze staré kaple. Naproti nim se nachází stoleček se soškou Pražského Jezulátka a nad ním je vysoko postavena soška Panny Marie Lurdské. Pod kruchtou je na levém sloupu zavěšen votivní lidový obraz Panny Marie Pomocné s textem podávajícím svědectví o zdejším zázračném uzdravení: „*Na den Nejsvětější Trojice 1897 zde byla zázračně uzdravena Barboara Hrbáčková z Kanic. 8 let trpěla nevyléčitelnou oční chorobou.*“¹⁵

Stará nevyhovující kaple byla zbourána v roce 1924. Jinde se uvádí, že kaple vyhořela a byla zbourána.¹⁶

Návrší u nové kaple se postupně zalesnilo a na stromech byly osazeny obrazy křížové cesty (začínající u pramene) na plechu od domažlického malíře Václava Wimmera. Pouze jeden z nich, Ukřižování, vytvořil malíř Jan Šebek (snad kvůli jeho ztrátě). Obrazy byly chráněny proti nepřízni počasí dřevěnými deskami, připevněnými k rámu obrtlíky.¹⁷ V nedávné době byl okolní les v místech průběhu cesty pokácen a pouhé reprodukce obrázků křížové cesty byly osazeny na ocelových sloupcích v částečně obnovených rámech.

13 Výběrově SOKA Domažlice, f. FÚ Klenčí, kronika 1737–1943, fol. 26, 28–29; J. Š. BAAR – F. TEPLÝ, *Klenčí*, s. 216–217; Z. PROCHÁZKA, *Nejvýznamnější*; Z. BOHÁČ a kol., *Poutní místa v Čechách*, s. 210–211; L. KRČMÁŘ, *Mariánské poutní*, s. I; J. VOGELTANZ, *Historie Draženova*; ANONYM, *Blízké okolí*; L. KRČMÁŘ, *Poutní místa Domažlicku*, s. 17; M. BAŘINKA, *Poutní místa*, s. 12, 14.

14 V. ŠTAJNOCHR, *Panna Maria*, s. 21, 243; Zdeněk PROCHÁZKA, *Co odnesl čas 1. Domažlicko, Chodsko a Kdyňsko na nejstarších fotografiích*, Domažlice 2010, s. 50.

15 L. KRČMÁŘ, *Poutní místa Domažlicku*, s. 17.

16 ANONYM, *Blízké okolí*; Výběrově Z. PROCHÁZKA, *Nejvýznamnější*; Luděk KRČMÁŘ, *Putování je IN. Poutní místa a místa zvláštní zbožnosti plzeňské diecéze*, Plzeň 2012, s. 16; L. KRČMÁŘ, *Poutní místa Domažlicku*, s. 17.

17 Výběrově Ladislav STEHLÍK, *Země zamyšlená 3*, Praha 1986, s. 56; Z. PROCHÁZKA, *Nejvýznamnější*; J. VOGELTANZ, *Historie Draženova*; ANONYM, *Blízké okolí*; Michaela UBLOVÁ, *Poutní místa na Domažlicku*, Diplomová práce, Plzeň 2013, s. 47; L. KRČMÁŘ, *Poutní místa Domažlicku*, s. 17.

Pramen dnes kryje obnovený dřevěný altán, opět ve tvaru „klobouku“. Ještě v roce 1941 byl zdoben řadou mariánských skleněných obrázků a sošek (Panna Maria Loučimská, Panna Maria Klatovská, Panna Maria Klokotská, Panna Marie Bechyňská, Panna Marie Svatohorská a Panna Maria Mariazellská) od zbožných poutníků. Dnes už se zde nenacházejí.¹⁸

Poutní místo, které patří k duchovním hodnotám Chodska, navštívila při svém pobytu v Domažlicích i Božena Němcová, aby si tu vyléčila své bolestivé neduhy. Velmi si místo oblíbila a spisovatelku u ní zpodobnil malíř Václav Malý na obálce třetího dílu Baarovy trilogie Lúsy. Psali o ní též i Jan Vrba (Dražinová hora), básník Ladislav Stehlík a Jindřich Šimon Baar, který sem rád docházel z nedalekého Klenčí pod Čerchovem. Věnoval místu báseň Dobrá Voda. Místo se stalo i vděčným výtvarným motivem řady malířů a grafiků, například Jana Paroubka, Františka Michla, Karla Kuneše či Václava Malého, autora velkých pláten z poutí jak u Dobré Vody, tak z poutí vavřínecké.¹⁹

18 Dr. V. M., *Panyňka*, s. 197; L. KRČMÁŘ, *Poutní místa Domažlicku*, s. 17.

19 Výběrově J. Š. BAAR, *Chodské písně*, s. 370; L. STEHLÍK, *Země zamyšlená 3*, s. 55–56; J. VOGELTANZ, *Historie Draženova*; M. UBLOVÁ, *Poutní místa*, s. 44; L. KRČMÁŘ, *Poutní místa Domažlicku*, s. 19.

Text básně Dobrá Voda byl publikován Jindřichem Šimonem Baarem pod pseudonymem Jan PSOHLAVÝ, *Rodnému kraji*, Praha 1903, s. 23–24 a zní:

„*V stínu lesa kaple nízká,
pod tou kaplí voda tryská,
z paty hory jako obra
tryská tu ta voda dobrá,
voda dobrá, voda čistá,
na vše rány pomoc jistá.
Tož kdy jinde pomoc není,
semo spějem ku prameni,
přeše hory, přeše doly,
nosíme sem svoje boly,
všecku víru, naděj, lásku
k Matce Boží na obrázku,
k Matce Boží, svaté Panně,
na oltáři malované.
V Dobré Vody svěžím zdroji
každý neduh ona zhojí,
ozdraví tu choré oči,
chromý zdrav si povyskočí.
A z té skály tvrdých ramen,
kdo to vyved svěží pramen?
To sám Ježíš z nebe ráje*“

Altánek se studánkou v Dobré Vodě u Draženova (foto L. Krčmář 2025).

bození se zde zúčastnil v roce 1946 slavné pouti Msgre Bohumil Stašek. Dnes je poutní tradice opět obnovena. Hlavní pout se koná poslední neděli v květnu, ostatní poutě na vybrané mariánské svátky.²⁰

Nejvýznamnějším poutním místem Dolního Chodska je „ode dávna“ **Dobrá Voda u Pocinovic** s kaplemi Panny Marie Bolestné a Panny Marie Lurdské. Stejně jako Dobrá Voda u Draženova je i ona zmiňována ve všech základních výběrových soupisech poutních míst v Čechách.²¹ I zdejší studánka je popisována v základní encyklopedické literatuře o studánkách a pramenech v Čechách.²²

Kořeny úcty k tomuto místu pocházejí již ze 17. století, možná již ze středověku. Podle legendy tu v lesích u studánky visel mariánský obrazek Panny Marie Sedmibolestné. Nedaleko se pás-

li koně, stará slepá kobyla zabloudila ke studánce a sklouzla do ní přední nohou, právě když ji našel po delším hledání hospodář. Voda, která vystříkla, jí navrátila zrak, jak poznali právě přibíhající pasáci. První, na co se kobyla podívala, byl mariánský obraz.²³

²⁰ Výběrově Z. PROCHÁZKA, *Domažlicko a Kdyňsko*, s. 30; P. KOVAŘÍK, *Studánky a prameny*, s. 74; L. KRČMÁŘ, *Mariánské poutní*, s. I; M. UBLOVÁ, *Poutní místa*, s. 45–46, 47; L. KRČMÁŘ, *Poutní místa Domažlicku*, s. 19.

²¹ J. KOŠNÁŘ, *Poutnická místa*, s. 490–491 (autor však mylně popisuje spíše dějiny Dobré Vody u Českých Budějovic); Antonín KRAJČA, *Mariánská poutní místa v zemích českých*, Svata Hora, Časopis mariánský a věstník Matice svatohorské, č. 10, 1944, s. 200; Z. BOHÁČ a kol., *Poutní místa v Čechách*, s. 211.

²² S. BURACHOVIČ – S. WIESER, *Encyklopedie lázní*, s. 61.

²³ Výběrově KOLEKTIV, *Průvodce Kdyňskem na Šumavě*, Kdyně 1925, s. 46; ANONYM, *Dobrá Voda*

Někteří autoři připomínají jinou starou chodskou pověst o pasáčkovi skotu, který si zde omyl bolavou nohu, pomodlil se k Rodičce Boží a noha se mu uzdravila. Podobná pověst se váže i k výše uvedenému poutnímu místu Chodska – Dobré Vodě u Draženova.²⁴

Zanedlouho se zpráva o uzdravení roznesla a ke studánce přicházela řada poutníků, aby zde našli své zdraví. Počet vyslyšených a uzdravených chromých, slepých či jinak nemocných stoupal. Ti, kterým studánka pomohla, zde pak nechávali na památku svého uzdravení votivní cedulky a obrázky.²⁵

Nejpozději od 17. století (jinde od „nepaměti“) stála u pramene dřevěná kaplička s vyzděnou studánkou, zdobená votivními obrázky, která byla v průběhu času opravována a obnovována. Sloužily se tu české i německé mše. Lidé ze širokého okolí si nosili vodu domů ve sklenicích. Snad do sebe pojala i původní milostný obraz visící u studánky. V roce 1767 si obyvatelé Pocinovic a Lhoty stěžují na vrchnost, jež pobírá velké příjmy ze studánky, která ovšem stojí na gruntech obce. I to dokazuje hojnost poutníků k tomuto místu.²⁶

Dřevěná kaple při prameni byla v roce 1872 nahrazena roubenou obdélnou kaplí s trojbokým zá-

v Pocinovicích, Domažlice 1992, s. 1; Z. PROCHÁZKA, *Nejvýznamnější*; Václav WENINGER, *Dobrá Voda u Pocinovic*, Kdyně 1996, s. 1; ANONYM, *Dobrá Voda u Pocinovic. Z kroniky obce Pocinovice*, Rukopis, Pocinovice 2001; Luděk KRČMÁŘ, *Studánka uzdravovala údajně již od 17. století*, Plzeňský deník, 24. 1. 2004, s. 27; P. KOKAISL – P. KOKAISLOVÁ, *Kostely a kaple*, s. 30; M. UBLOVÁ, *Poutní místa*, s. 19; Luděk KRČMÁŘ, *Pocinovice*, in: Jiří Mikulec (ed.), *Křížové cesty v Čechách a na Moravě*, Praha 2025, s. 275.

²⁴ Výběrově A. KRAJČA, *Mariánská poutní místa*, s. 200; L. KRČMÁŘ, *Poutní místa Domažlicku*, s. 19–20.

²⁵ Výběrově ANONYM, *Dobrá Voda*, s. 1–2; Z. PROCHÁZKA, *Nejvýznamnější*; Z. PROCHÁZKA, *Domažlicko a Kdyňsko*, s. 30; ANONYM, *Dobrá Voda u Pocinovic. Z kroniky obce Pocinovice*; L. KRČMÁŘ, *Studánka uzdravovala*, s. 27; L. KRČMÁŘ, *Poutní místa Domažlicku*, s. 20.

²⁶ Výběrově ANONYM, *Dobrá Voda*, s. 2; Z. PROCHÁZKA, *Nejvýznamnější*; V. WENINGER, *Dobrá Voda*, s. 1; ANONYM, *Dobrá Voda u Pocinovic. Z kroniky obce Pocinovice*; P. KOKAISL – P. KOKAISLOVÁ, *Kostely a kaple*, s. 28; Jan ROYT, *Posvátná místa a milostné obrazy a sochy v západních Čechách a na Šumavě*, in: Divotvůrkyně Přešticka. 300 let obrazu a poutí, České Budějovice 2012, s. 30; L. KRČMÁŘ, *Poutní místa Domažlicku*, s. 20.

věrem, krytou šindelem (její podobu známe z historických fotografií).²⁷ Dne 5. září 1908 v noci k ránu dřevěná kaple vyhořela, patrně od hořící svíčky. Shořela včetně starých cenných votivních obrázků a byla nahrazena zděnou kaplí nad pramenem. Převzala název po svých předchůdkyních „u Dobré Vody“ a je zasvěcena Panně Marii Lurdské. Její malebný interiér s jímáním pramene v podlaže krásně donedávna řada votivních obrázků a lurdská jeskyně se sochou Panny Marie Lurdské. Nad skalkou býval ještě na počátku 90. let 20. století umístěný obraz Panny Marie Sedmibolestné s Kristem na klíně, dílo K. Filipa z Horní Kamenice, věnované sem kdysi spolkem obchodních cestujících.²⁸

Četné průvody a množství dalších poutníků a špatný stav kaple nad pramenem si vynutily stavbu rozměrné poutní kaple Panny Marie Bolestné v blízkosti kaple se studánkou. Kaple vznikla ze sbírek poutníků, obecního jmění, a především odkazu zbožné vdovy Anny Blahníkové z Pocinovic čp. 105. Ta v roce 1867 odkázala 150 zlatých na opravu kaple nad pramenem, ta ale byla již tak sešlá, že na nějakou opravu se již nepomýšlelo. Pocinovská obec se tedy usnesla na výstavbě nové kaple. Plány zdarma zhotovil domažlický stavitel Ondřej Martínek. Základní kámen byl položen 9. června 1872 za přítomnosti velkého množství poutníků. Jejího vysvěcení pocinovickým farářem P. Janem Vazačem se 13. října 1873 zúčastnilo více než 10 000 poutníků za přítomnosti devíti kněží a několika procesí. Kaple byla postavena v neorenesančním slohu, kterou tvoří osmiboká centrální prostora zaklenutá kupolí, na niž navazuje pravoúhlé kněžiště a předsň. Vnitřní zařízení je soudobé s výstavbou kaple. V roce 1882 získala kaple nový obraz od plzeňského malíře Jana Herzoga. Podle literatury byl obraz Panny Marie Bolestné uctíván.²⁹ Podle další pověsti Panna

²⁷ KOLEKTIV, *Průvodce Kdyňskem*, obrazová příloha; Z. PROCHÁZKA, *Co odnesl čas I.*, s. 129.

²⁸ Výběrově ANONYM, *Dobrá Voda*, s. 2, 5–6; Z. PROCHÁZKA, *Nejvýznamnější*; V. WENINGER, *Dobrá Voda*, s. 1; ANONYM, *Dobrá Voda u Pocinovic*; L. KRČMÁŘ, *Studánka uzdravovala*, s. 27; L. KRČMÁŘ, *Poutní místa Domažlicku*, s. 20.

²⁹ Výběrově SOKA Domažlice, f. Místní národní výbor Pocinovice, kronika 1923–1991, s. 13; A. KRAJČA, *Mariánská poutní místa*, s. 200; ANONYM, *Dobrá Voda*, s. 2, 5; Z. PROCHÁZKA, *Nejvýznamnější*; V. WENINGER, *Dobrá Voda*, s. 2; Ladislava VÁŇOVÁ – Josef HAAS, *Z historie obce Pocinovice*, Domažlice 2000, s. 13; ANONYM, *Dobrá Voda u Pocinovic. Z kroniky obce Pocinovice*; Dana STEHLÍKOVÁ, *Poutní místa*, in: *Český les, příroda – historie – život*, Praha

Procesí z české i německé strany sem chodila v létě v neděli i ve svátek ještě v první polovině 20. století. V roce 1936 je uváděno, že je to největší poutní slavnost na Chodsku. Dopolední mše byla věnována českým věřícím, odpolední se sloužila pro německé obyvatelstvo. Při dramatických událostech roku 1938, kdy bylo místo zcela neprávem zabráno Velkoněmeckou říší, posunovali místní odvážlivci hraniční patníky tak, aby poutní místo zůstalo součástí Čech. Jinde se uvádí, že údolím před kaplí procházela hranice mezi protektorátem a Velkoněmeckou říší. Při první úpravě hranice připadla Dobrá Voda k Velkoněmecké říši. Teprve při třetí změně hranice připadla k Čechám. Po osvo-

shlédl na ty naše kraje.

*Viděl žalost v každé chatce,
proto řekl svojí Matce:*

Na vše rány Dobrou Vodou

dones, matko, ve kraj Chodů.“

Studánka a lurdská jeskyně (bez sochy Panny Marie Lurdské) v době, kdy ještě byla obklopena bohatou votivní výzdobou, v interiéru kaple Panny Marie Lurdské v Dobré Vodě u Pocinovic (foto L. Krčmář 2003).

Maria Sedmibolestná přebývá ve zdejší dobré vodě a oplakává všechny, kteří ve Všerubském průsmyku položili životy při ochraně zemské brány.³⁰

Ke kapli vede křížová cesta z roku 1882, zhotovená na podnět faráře Ondřeje Veseláka z Poběžovic z veřejných sbírek, jehož přáním bylo zhotovit sem křížovou cestu z Pocinovic. Slavnostně vysvěcena byla v srpnu následujícího roku. Její celková hodnota byla 454 zlatých a 37 krejcarů. Klasicky pojatá křížová cesta má 14 zastavení a je dlouhá přibližně 760 metrů. Všechny kapličky zastavení jsou shodné, zdobně tesané kamenné žulové desky zakončené trojúhelným štítem. V současné době zdobí niky kapliček reprodukce obrazů křížové cesty od známé

2005, s. 487; L. KRČMÁŘ, *Poutní místa Domažlicku*, s. 20.

30 Marie KORANDOVÁ, *Chodské pověsti a legendy*, Plzeň 2004, s. 92.

křesťanské výtvarnice Veroniky Kamily Planerové z III. řádu sv. Dominika. Zajímavostí je, že niky se uzavírají masivními železnými dvířky, které je nutné pro shlédnutí obrazu otevřít. Před každou kapličkou se na zemi nachází obdélný kámen, sloužící snad jako klekátko. Svým významem se zdejší křížová cesta dostala (jako jedna z osmi v plzeňské diecézi) do reprezentativního encyklopedického výběru křížových cest v Čechách a na Moravě.³¹

Podobně jako Dobrá Voda u Draženova i zdejší Dobrá Voda našla odraz v díle Jindřicha Šimona Ba-

31 Výběrově ANONYM, *Dobrá Voda*, s. 6; L. VÁŇOVÁ – J. HAAS, *Z historie*, s. 12–13; ANONYM, *Dobrá Voda u Pocinovic. Z kroniky obce Pocinovice*; L. KRČMÁŘ, *Poutní místa Domažlicku*, s. 20; Luděk KRČMÁŘ, *Pocinovice*, in: Jiří Mikulec (ed.), *Křížové cesty v Čechách a na Moravě*, Praha 2025, s. 275–277.

ara. V 50. letech 20. století navštívil kapli spisovatel Ladislav Stehlík.³²

Četná procesí sem chodila především od Domažlic, Staňkova, Plzně, Klatov apod. Pout' v září roku 1938 byla ovlivněna napjatou atmosférou. Mezi poutníky chodili ozbrojení vojáci a rušili jejich zbožnost. Dne 14. září 1945 zde sloužil mši Msgre Bohumil Stašek, který byl za vlastenecké kázání na památné Vavřínecké pouti poslán fašisty do koncentračního tábora. Na jeho památku byla pojmenována stezka k Běhařovu. Místo bylo udržováno i po roce 1948 a dodnes patří mezi nejživější poutní místa okolí. Hlavní pout' se koná v neděli po 15. září (Panna Marie Bolestná) a další poutě po svátku Navštívení Panny Marie (2. 7.) a Nanebevzetí Panny Marie (15. 8.).³³

Na východním svahu se pod vrcholem Škarmanka nachází studánka **Dobrá Voda u Postřekova**, dnes nejméně známá ze tří chodských Dobrých Vod. Nerozvinula se v plnohodnotné poutní místo s mariánskými svatyněmi jako v předešlých dvou případech, jejich věhlasu nedosáhla. Přesto je také spojována s mariánskou úctou, podle lidové tradice dána do ochrany Panně Marii.³⁴ Ve svém díle ji květnatě popisuje Jindřich Šimon Baar jako zvláště lesáky široko daleko známou „dobrou vodu“. Místo popisuje jako balvan, nad kterým se tyčí starý smrk, na němž je na skle malovaný obrázek Panny Marie Pomocné. Zpod kořenů stromu pak vyvěrá pramen. Tato situace je popisována ještě na počátku 40. let 20. století.³⁵ Ještě v 80. letech 20. století byla voda ze studánky okolním obyvatelstvem hojně odebírána a říkalo se jí také Zdravá voda. Donedávna byl nad pramenem zavěšen na stromu současný lidový mariánský obrázek, odstraněný někdy po roce 2019. Zajímavostí je, že pod pramenem je popisována mýtina u Dobré Vody, kde mívali Chodové své „mařtale“ (maštale) za vpádu nepřátelského vojska do země.³⁶ Jistě jim voda ze studánky sloužila při tomto úkrytu.

32 J. Š. BAAR, *Chodské písně*, s. 370; ANONYM, *Dobrá*, s. 4.

33 Výběrově KOLEKTIV, *Průvodce Kdyňskem*, s. 46; ANONYM, *Dobrá Voda*, s. 2–3, 5; Z. PROCHÁZKA, *Nejvýznamnější*; L. KRČMÁŘ, *Putování je IN.*, s. 16; M. UBLOVÁ, *Poutní místa*, s. 50–51; L. KRČMÁŘ, *Poutní místa Domažlicku*, s. 20–21.

34 M. KORANDOVÁ, *Chodské pověsti*, s. 92.

35 J. Š. BAAR, *Chodské písně*, s. 370; Dr. V. M., *Panyňka*, s. 197.

36 SOKA Domažlice, f. Místní národní výbor Postřekov, kronika 1923–1963, s. 61; Vlasta ŠEBKOVÁ, *Domažlice*

Studánka Dobrá Voda u Postřekova. (foto L. Krčmář 2025).

Jako závěr nám může posloužit pověst zachycená Jindřichem Šimonem Baarem, která všechny tři chodské Dobré Vody spojuje dohromady: „*Nebožka matka říkávala, že v těchto dnech má všechna voda zázračnou sílu. O Zeleném čtvrtku že se vždycky v jedné studánce voda promění ve víno, o Velkém pátku v krev a o Bílé sobotě, kdy se v kostele světí křestní voda, ve vodu zázračnou. Ty studánky že se střídají, nikdo neví, kterou si Pámbů v našem kraji letos vyvolil, ale voda z ní dostane se do potůčku, a kdo se v ní umyje, jistě dobrého požije; nejen pihy, ale ani nežidi, chrásta, lišeje, ničehož nic se ho nechytí.*“³⁷

a Chodsko. *Nejnovější průvodce 1936*, Domažlice 1936, s. 129.

37 J. Š. BAAR, *Chodské písně*, s. 371.